

4. Театр [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%B0%D1%82%D1%80>.
5. Театр - словник української мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrlit.org/slovnuk/%D1%82%D0%B5%D0%B0%D1%82%D1%80>.

УДК 373.31

В. Країло,

здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

V. Krailo,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

ТЕАТР-ПРИРОДИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

NATURE THEATER AS A MEANS OF SOFT SKILLS FORMATION IN PRIMARY SCHOOL PUPILS

Анотація. У статті висвітлено дефінітивний аналіз поняття «soft skills», виокремлено його основні складові, а саме: емоційний інтелект, креативність, раціональне використання часу, вміння відстоювати власну думку, комунікувати, спільно працювати в команді тощо. Нами обґрунтовано важливість та розкрито багатозначність театральної діяльності у процесі формування soft skills молодших школярів. Проведено опитування серед педагогів початкової школи для встановлення ролі театру в житті учнів. Визначено виховний та розвивальний вплив театру природи, описано підготовку дітей до цього дійства.

Abstract. The article highlights the definitive analysis of the concept of "soft skills", highlights its main components, namely: emotional intelligence, creativity, rational use of time, the ability to defend their own opinions, communicate, work together in a team and more. We have substantiated the importance and revealed the significance of theatrical activities in the process of forming soft skills of junior schoolchildren. A survey was conducted among primary school teachers to establish the role of theater in the lives of students. The educational and developmental influence of the theater of nature is determined, the preparation of children for this action is described.

Ключові слова: soft skills (м'які навички), учні початкової школи, театралізована діяльність, театр природи, розвиток, навички.

Keywords: soft skills, elementary school students, theatrical activities, theater of nature, development, skills.

Провідним завданням освіти в Україні є виховання багатогранної успішної особистості, яка здатна швидко адаптуватися до змінних умов, генерувати творчі ідеї, знаходити раціональний та ефективний вихід із будь-якої ситуації, проявляти лідерські уміння, сміливо відповідати за свої рішення та відстоювати власну думку. Одним словом, важливого значення для особистості ХХІ століття набувають soft skills (м'які навички), які є визначальними для майбутньої успішної діяльності особистості в суспільстві, спонукають рухатися вперед та бути в епіцентрі усіх подій. Розвивати м'які навички необхідно ще із початкової школи, адже молодший шкільний вік – є сенситивним періодом засвоєння нових знань, формування умінь та навичок кожної особистості. Використання театралізованої діяльності (проведення сюжетно-рольових, режисерських ігор, постановка п'єс, створення міні-театрів) є ефективним засобом формування soft skills, адже забезпечує активну взаємодію учнів, стимулює до спілкування та здатності знаходити індивідуальний підхід до кожного. Одним із видів театралізованої діяльності є театр природи, він допомагає дитині

легко, на емпатійному рівні, досягнути поставлені перед нею завдання, швидко зорієнтуватися у процесі постановки та сприяє активній взаємодії з іншими членами соціуму.

Країни Європейського Союзу віддають велике значення формуванню м'яких навичок (soft skills) у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, це чітко визначено такими нормативними документами ЄС як Commission staff working document, Accompanying the document Proposal for a council recommendation on Key Competences for Life Long Learning, The European Qualifications Framework. В Україні актуальність проблеми формування soft skills висвітлена у Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Законі України «Про освіту», Державному стандарті початкової освіти, Концепції Нової Української Школи. Питаннями вивчення особливостей формування soft skills займалися у своїх дослідженнях Т. Алексеєнко, О. Безпалько, В. Болгаріна, Т. Васильковова, М. Галагузова, Н. Гишко, Л. Штефан та інші. Використання театралізованої діяльності у процесі роботи з дітьми досліджували І. Барановська, О. Деркач, Н. Сорокіна, Л. Стрелкова, О. Олійник, Л. Макаренко, Н. Луцак. Великого поліхудожнього значення театру природи надавали у своїх працях К. Волохата, О. Григорович, Л. Присяжнюк.

Метою статті є довести ефективність постановки театру природи в процесі формування soft skills («м'яких навичок») учнів початкової школи.

У своїх дослідженнях О. Савченко виділяє наступні навички необхідні молодшим школярам: **організаційні** (підготовка до сприймання матеріалу, робота в потрібному темпі, організація робочого місця тощо); **загальнопізнавальні** (чітко висловлювати свою думку, спілкуватись під час виконання групових і колективних навчальних завдань); **інформаційні** (уміння аналізувати навчальний матеріал, порівнювати його, виділяти головне, встановлювати взаємозв'язки, робити висновок з пояснення вчителя); **контрольно-оцінні** (здійснювати взаємоперевірку, визначати, які судження правильні, які неправильні; висловлювати оцінні судження) [6, с. 34]. Н. Гишко виділяє такі пріоритетні навички учнів початкової школи (вміння організувати своє робоче місце; дотримуватися режиму дня; покроково планувати свої дії; доводити роботу до логічного завершення, творчо підходити до вирішення всіх завдань, відстоювати свою думку) [2]. Євроінтеграційний процес, зміни у сучасній освітній системі спрямовано на формування в школярів здатності до роботи в команді, вміння комунікувати, знаходити спільну мову з людьми різного віку, розвиток критичного мислення та креативності, вміння раціонально використовувати свій час. У науковій спільноті ці навички називають поняттям «м'які навички» (soft skills). Вони протиставляються жорстким – спеціальним вузькопрофесійним навичкам (hard skills), бо не мають однозначної жорсткої прив'язки до конкретної діяльності. Часто м'які навички називають також універсальними або функціональними компетенціями, а факт володіння ними – функціональною грамотністю (functional literacy) [4].

На рис. 1 зображено взаємозв'язок між жорсткими та м'якими навичками особистості.

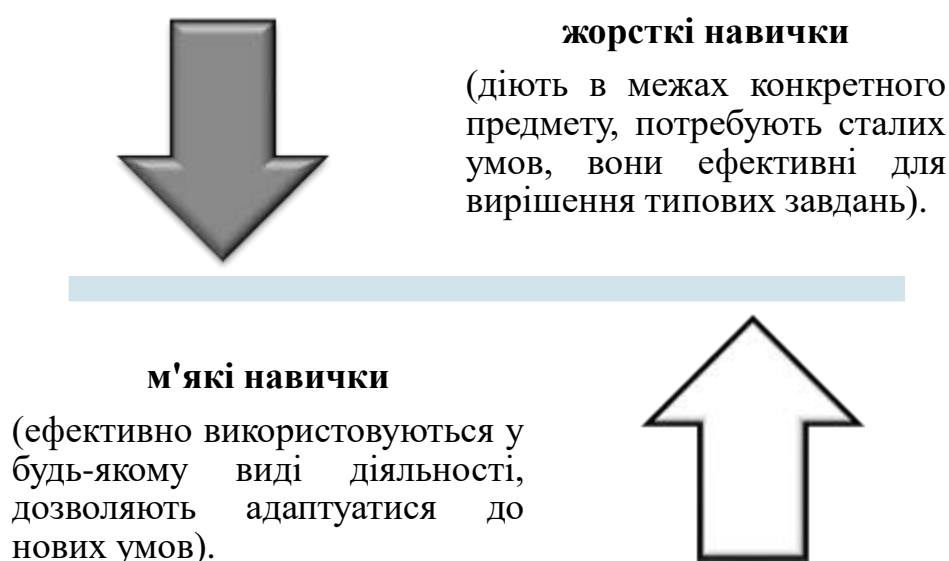

Рис. 1. Взаємозв'язок між hard skills та soft skills особистості

На основі досліджень науковців ми визначили п'ять ключових навичок необхідних молодшому школяреві, а саме: **креативність** (вміння творчо підходити до виконання будь-яких завдань, генерувати оригінальні рішення); **емоційний інтелект** (здатність розуміти та контролювати свої емоції, розуміти почуття інших, вміння знаходити підхід до людей різного віку та різних можливостей); **вміння організувати свій робочий час** (слідкувати за режимом дня, використовувати час раціонально), **вміння презентувати себе** (чітко та лаконічно висловлювати свою думку, толерантно відстоювати свою позицію), **вміння управляти інформацією** (вміння аналізувати інформацію, виділяти головне, порівнювати, шукати взаємозв'язки).

У процесі формування soft skills важливого значення набуває використання театралізованої діяльності, зокрема постановка театрів-природи. Театр («місце видовища») – вид сценічного мистецтва, що відображає життя в сценічній дії, яку виконують актори перед глядачами. І. Барановська доводить, що театралізована діяльність – це художня діяльність, що пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва і відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів, є одним із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини. Водночас, вона виступає як специфічний вид дитячої активності, один із найулюбленіших видів творчості [1, с. 22]. Театр природи – неординарна форма осмислення гармонії природи у вигляді організованих театральних вистав, в яких відтворюється життя природи в одвічному конфлікті, русі та розвитку. Театральні форми діяльності ефективно впливають на формування міфопоетичного погляду дітей на світ, допомагають учням глибше осягнути символічність життєвих ритмів у природі та їх значущість для життєвих процесів людини в ході сценічного втілення різноманітних об'єктів та явищ навколишнього світу. Школярі мають змогу відчувати красу життєтворчості природи, а також отримують можливість включитися у радісну співтворчість з нею. Елементи гри, діалог, музика, пісні та танці, використання костюмів і масок зумовлюють злиття учасників вистави з об'єктами втілення.

У своїх дослідженнях Н. Муляр впевнено доводить, що створення сюжету вистави має спиратися на реальні процеси в природі, на об'єктивні закони існування і розвитку її об'єктів та явищ. Зміст театрального дійства слід зорієнтувати перш за все на оспівування одвічної гармонії природи. Народжена в процесі колективної творчості вистава повинна мати яскраво виражену екологічну і загальногуманістичну спрямованість. В процесі вистави всім членам дитячого колективу варто підібрати певні ролі і доручення. Бажано залучити до процесу створення і постановки вистави батьків, старших учнів, професійних акторів. Слід подбати про створення якісного театального реквізиту (декорацій, костюмів тощо) [3, с.3]. Ми погоджуємося з науковцем та вважаємо, що постановка театру-природи вимагає від учнів активної співпраці та взаємодії. Так, для початку необхідно визначити тему майбутнього спектаклю, її можна обговорити з учнями під час екскурсії, уроків милування природою, цільових прогулянок, спостереженням за природним середовищем. Разом із школярами варто написати сценарій заходу, при чому рівномірно розподілити ролі, вислухати думку кожного, обговорити почуте та прийти до спільного рішення. Разом займатися виготовленням декорацій, підбіркою костюмів тощо. Спільні репетиції дозволять налагодити творчу продуктивну атмосферу у колективі, подолати страхи та бар'єри власних комплексів, активно розвивати власний творчий потенціал, спільно взаємодіяти, у результаті чого створювати оригінальний креативний продукт.

У процесі вивчення проблеми формування soft skills у процесі постановки театру-природи ми провели опитування серед педагогів Оляницької СЗШ І-ІІІ ступенів Тростянецького району, Вінницької області та визначили, що, на їхню думку, театр вважається одним із інтегрованих та інтерактивних засобів освітньої діяльності молодших школярів, використання якого впливає на пізнавальний, мовленнєвий, особистісний, соціокультурний розвиток молодших школярів. Марія К., вчитель початкової школи, (*педагогічний стаж 18 років*) розповідає, що у своїй роботі часто використовує сюжетно-рольові ігри, ігри драматизації, проте театральні постановки дітей організовує один чи два раз на рік, прагнучи, щоб підготовка до дійства та його реалізація були справжнім святом для учнів. Олена Т., вчитель початкової школи, (*педагогічний стаж 11 років*) доводить, що театралізована діяльність позитивно впливає на формування м'яких навичок молодших школярів,

адже потребує генерування великої кількості креативних ідей, постійної та продуктивної роботи в команді, здатності вислухати думку всіх та прийняти колективне рішення. Водночас, на думку педагога, театралізована діяльність впливає позитивно на розвиток кожної особистості дитини, дозволяє розкрити індивідуальності та здібності кожного.

Співпрацюючи із педагогами школи, ми організували постановку театру природи для молодших школярів. Спершу ми пішли на прогулянку в парк, учні уважно вели спостереження, фіксували зміни, які відбулися в доквіллі восени. Потім разом склали історію-опис осінньої природи, яку використали в основі сценарію театрального дійства. Спільно склавши сценарій, учнів було поділено на чотири групи, які розпочали підготовку до постановки. Група «Золотий листочок» займалася оформленням декорацій; група «Осіння палітра» готувала костюми до свята; III група – «Осінній вальс» підбирала необхідне музичне оформлення; IV група – «Багряний передзвін» була відповідальна за організацію та проведення репетицій. Загалом, постановка театру природу була вдалою, вона дозволила учням краще пізнати природне доквілля, здружитися в процесі підготовки спектаклю, креативно виконувати поставлені завдання, спільно приймати рішення та відповідально ставитися до колективної справи.

Отже, театральна творчість школярів має значний потенціал для їхнього розвитку. Участь дітей у будь-якій театральній постановці стимулює їх оригінально мислити, аналізувати, давати оцінку дійовій особі, роль якої виконує дитина, партнерам, з якими грає дитина, тобто бути постійно в процесі пізнання, відкривати нове в собі і в навколишньому світі. Театральне мистецтво формує в дітей цілеспрямований погляд на світ, створює можливість не лише для естетичного сприйняття, але, насамперед, естетичної діяльності, що формує творця, активну, ініціативну особистість. У процесі театральної діяльності активно формуються soft skills (м'які навички) особистості, що дозволяють розвивати навички комунікації, здатності працювати в команді, креативно мислити, раціонально використовувати власний час тощо. В освітніх закладах кожен педагог має усвідомити, що без дитячого театру виховний процес є досить буденним і менш цікавим. В освітніх закладах має насамперед утверджуватися думка, що театральна творчість – це не формування майбутнього артиста, не дитяча розвага, а важливий навчально-виховний засіб особливого розвитку школярів на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів.

Література

1. Барановська І. Театр ляльок у початковій школі: навчально-методичний посібник / І. Барановська. – Вінниця, 2015. – 170 с.
2. Гишка Н. Формування загально навчальних умінь та навичок в учнів початкових класів [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/formuvannya-zagalnonavchalnih-umin-ta-navichok-v-uchniv-pochatkovih-klasiv>
3. Муляр Н. Виховання дітей молодшого шкільного віку засобами театрального мистецтва / Н. Муляр. – Дрогобич. – 8 с.
4. М'які навички [Електронний ресурс]: – Режим доступу до ресурсу: <http://firststep.com.ua/article/myaki-navichki-soft-skills-ditini-ta-ikh-rozvitok#--->
5. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. / О. М. Олійник – Кам'янець-Подільський : Волощук В. О., 2017. – 163 с.
6. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг.ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – С. 34-46.

УДК 373.2:376-056.2/.3 .091

Л.Ліхницька,

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

L. Likhitska,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University